

นโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ภาคใต้

จดหมายข่าวสถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ฉบับที่ 9 เดือน ตุลาคม 2549 <http://www.southhpp.org>

เวทีนโยบายสาธารณะเศรษฐกิจพอเพียงกับกระบวนการภาคประชาชน

สวรส.ภาคใต้ มอ.ชั้น 6 อาคารบริหารคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ได้รับการสนับสนุนจาก มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

เมื่อ วันที่ 20 ตุลาคม 2549 สถาบันวิจัยระบบสุขภาพได้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สวรส. ภาควิชา มอ.) จัดเวทีนโยบายสาธารณะเศรษฐกิจพอเพียงกับกระบวนการภาคประชาชน กรณีศึกษา : นโยบายการจัดการกองทุนชุมชน ณ ห้องประชุมทองจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

โดยในเวทีดังกล่าว ๒ หน่วยงาน ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ให้เกียรติมาเปิดการสัมมนา และปาฐกถาเรื่อง “นโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการภาคประชาชน โดยมีนายสมพร ใช้บางยาง ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ได้ให้การต้อนรับ

ผู้เข้าร่วมเวทีซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคประชาชน และนักวิชาการ ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งในช่วงเช้า เป็นการอภิปราย เรื่อง “การขับเคลื่อนเชิงนโยบายเรื่องการจัดการกองทุนการเงิน โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสงขลา และในช่วงบ่าย เป็นการประชุมกลุ่มย่อยเรื่อง “แนวทางการจัดการกองทุนชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และสรุปปิดท้าย เรื่อง การขับเคลื่อนเชิงนโยบายเรื่องการจัดการกองทุนการเงินชุมชน โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดย รศ.ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ

จากเวที นโยบายสาธารณะเศรษฐกิจพอเพียงกับกระบวนการภาคประชาชน กรณีการจัดการกองทุนชุมชน หลายภาคส่วนได้ร่วมกันข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีผลต่อทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณะ

1. ข้อเสนอเชิงหลักการ

- 1.1 นโยบายสาธารณะ นั้น มิใช่เพียงการเสนอทางความรู้ ความคิด ความเห็น แต่ควรทำให้เห็นผลเป็นตัวอย่าง แล้วนำกรณีตัวอย่างนั้นไปกระจายขยายผล ในขณะที่เดียวกันก็ต้องยึดพื้นที่ของตนไว้ให้ได้ด้วย เพราะผลสำเร็จของนโยบายสาธารณะประการหนึ่ง คือ การยึดพื้นที่ได้สำเร็จ ทั้งพื้นที่ทางความรู้ ความคิด และพื้นที่ปฏิบัติการ
- 1.2 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีฐานะเป็นนโยบายสาธารณะ จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง จริงจัง เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เรียนรู้ ได้เข้าใจ ได้เข้าถึง และได้นำไปปฏิบัติพัฒนาตนเอง และกิจการงานของตน

- 1.3 ทุกภาคส่วนควรมีกิจกรรมร่วมกัน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อประเมินและประมวลผลการดำเนินการพัฒนาความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกระดับ คือ ตั้งแต่ระดับตำบลจนถึงระดับชาติ
- 1.4 ในทุกระดับควรมีคณะบุคคลที่สนใจและติดตามศึกษาเรียนรู้เรื่องนี้ ติดตามประมวลและประเมินเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง และเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย

2. ข้อเสนอเชิงวิชาการ

- 2.1 ภาควิชาการในทุกระดับ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ควรให้ความสนใจในการร่วมเรียนรู้และจัดการความรู้กับชุมชน โดยเฉพาะ สถาบันอุดมศึกษา บทบาทวิจัยของสถาบันควรขยายขอบข่ายเชิงความคิดและแนวปฏิบัติให้กว้างและลึกกว่าเดิม แต่เน้นพื้นที่ให้แคบเข้า แล้วบูรณาการวิชาการลงสู่พื้นที่ และร่วมปฏิบัติการกับชุมชน ให้ผลการวิจัยตกที่ชุมชนด้วย แทนที่จะตกแก่สถาบันหรือภาครัฐเท่านั้น
- 2.2 นักวิชาการที่อยู่ในชุมชนในพื้นที่ ควรให้ความสนใจในการริเริ่ม และร่วมมือศึกษาค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ขึ้นในชุมชนนั้นๆ โดยเฉพาะพยายามนำความรู้จากภายนอกเข้าเชื่อมกับองค์ความรู้ภายในชุมชน และนำความรู้ภายในชุมชนเชื่อมต่อกับองค์ความรู้ภายนอก
- 2.3 การขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาควิชาการต้องเข้าไปร่วมเรียนรู้กับชุมชน ทั้งในการหาความรู้ และการใช้ความรู้สู่การปฏิบัติพัฒนา และจัดกิจกรรมเรียนรู้เรื่องนี้ขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในการค้นคว้าวิจัยและการเรียนการสอน เพื่อสร้างบุคลากรให้กับชุมชนต่อไป

3. ข้อเสนอต่อรัฐ

- 3.1 ผู้นำทุกระดับตั้งแต่ระดับรัฐบาล จนถึงระดับชุมชนท้องถิ่นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงว่า ชุมชนคืออะไร จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมชุมชนอย่างไร
- 3.2 รัฐบาลไม่ควรทำอะไรแข่งกับชุมชนหรือชาวบ้าน กิจกรรมใดที่ชาวบ้านทำได้ดีอยู่แล้ว รัฐบาลไม่ควรดึงมาทำเอง แต่ควรส่งเสริมสนับสนุน เช่น กรณีกองทุนชุมชน ภาคประชาชนริเริ่มและดำเนินการมาได้ระดับหนึ่งแล้ว รัฐบาลควรเข้าไปสนับสนุนส่งเสริม โดยการจัดงบประมาณเข้าไปสมทบ หรือช่วยเสริมสร้างศักยภาพ เป็นต้น
- 3.3 ภาครัฐไม่ควรมองภาคประชาชน หรือชุมชน เป็นผืนป่าที่มีพันธุ์ไม้หลากหลาย นานาชนิด ที่คอยการจัดการและเก็บเกี่ยวจากภาครัฐ แต่ภาครัฐควรหาทางบำรุงป่าให้รักษาตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้ เพราะความมั่นคงของชุมชน คือ ความมั่นคงของรัฐ
- 3.4 รัฐไม่ควรเก็บภาษีการเกษตร เช่น การส่งเสริมให้ชาวบ้านเลี้ยงวัว เมื่อชาวบ้านนำไปขายไม่ต้องเรียกเก็บภาษี ซึ่งเท่ากับการอุดหนุนภาคการผลิตแทนการอุดหนุนภาคการตลาด
- 3.5 องค์ประกอบของความเป็นชุมชนเข้มแข็งประการหนึ่ง คือ การที่ชุมชนมีสวัสดิการตนเองอย่างทั่วถึง และแข็งแรงพอ ดังนั้น การที่รัฐจะส่งเสริมฐานรากของประเทศ คือ ชุมชน ให้เข้มแข็ง จึงควรมาเร่งดำเนินการส่งเสริมการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน และให้รัฐบาลทุกระดับสนับสนุนและสมทบกองทุนนี้
- 3.6 ภาครัฐ โดย รัฐบาล ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ควรหาทางสนับสนุนให้นักวิชาการที่อยู่ในชุมชนได้ริเริ่มและปฏิบัติการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เรื่องราวต่างๆ ในชุมชนของตนอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงกับภาควิชาการทั้งในระดับอุดมศึกษาและภาคอื่น
- 3.7 ในการขับเคลื่อนนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่ จังหวัด อำเภอ ตำบล ของภาครัฐ ไม่ควรปฏิบัติแบบแยกส่วน แต่ควรปฏิบัติแบบบูรณาการทั้งด้านความรู้ ความคิด และการปฏิบัติในชุมชน ที่หน่วยนั้นๆ ต้องรับผิดชอบดำเนินการ

อาจใช้หลักคิดที่ว่า ร่วมกันคิด แยกกันทำ แล้วร่วมกันรับผล และที่ว่าแยกกันทำนั้น หมายถึงแยกเรื่องกันทำ เช่น ฝ่ายเกษตรทำเกษตร ฝ่ายศึกษาทำการศึกษ เป็นต้น แต่ยึดพื้นที่และกลุ่มคนเดียวกัน

- 3.8 ภาครัฐทุกระดับควรเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ระดับล่าง ได้มีโอกาสร่วมเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ และนำปรัชญานี้ไปใช้เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติพัฒนาตนเองและองค์กรของตนด้วย

4. ข้อเสนอต่อภาคประชาชน

- 4.1 ภาคประชาชนจะต้องสร้างความมั่นใจให้ตนเอง ให้เกิดความมั่นใจในตนเองให้ได้ แล้วคิดหาทางพึ่งตนเองและพึ่งกันเอง ทั้งด้านความรู้ ความคิดและการปฏิบัติพัฒนา แก้ปัญหาต่างๆ ไม่ควรทำตนเองเป็นฟ้าคอยฝน รอให้ภาครัฐช่วยเหลือ หากพัฒนาตนเองจนมีกำลังพอ จนช่วยเหลือภาครัฐได้ วันนั้น คือ วันที่ประชาธิปไตยเต็มใบ
- 4.2 กิจกรรมการออม การลดรายจ่าย การจัดตั้งกองทุนชุมชนจนสามารถจัดสวัสดิการได้ทุกมิติของชีวิต คือ หลักประกันของชีวิตและจะนำสู่ความมั่นคง มีความก้าวหน้าต่อไปได้
- 4.3 ภาคประชาชนต้องตระหนักว่า การเรียนรู้ หรือการศึกษาและการจัดการความรู้ คือ กุญแจดอกสำคัญของการแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองและชุมชนทุกระดับได้
- 4.4 ภาคประชาชนต้องตระหนักและเข้าใจว่า กระบวนการภาคประชาชนที่กำลังขับเคลื่อนอยู่ภายใต้กิจกรรมกองทุน เป็นต้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตย ที่หมายถึงสังคมที่มีประชาชนเป็นใหญ่ เพราะหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยนั้น มิใช่อยู่ที่การเลือกตั้ง แต่อยู่ที่ประชาชนมีความรู้ ความสามารถ มีส่วนร่วมทั้งในการคิด การตัดสินใจ ในกิจกรรมสาธารณะทั้งหลายในทุกระดับหาก
- 4.5 กิจกรรมกองทุนชุมชนทุกรูปแบบ ที่ชุมชนดำเนินอยู่ นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาด้านการเงินให้กับภาคประชาชนเองแล้ว ยังมีสิ่งดีงามแฝงอยู่มากมาย เพราะกิจกรรมนี้ คือ ช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้ตนเอง เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และสภาพแวดล้อมในทุกๆด้านด้วย
- 4.6 การผลักดันเชิงนโยบาย เรื่องกองทุนสวัสดิการภาคประชาชนที่หวังผลให้ภาครัฐสนับสนุนอย่างจริงจัง นั้น ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงระดับรัฐบาล ท้องถิ่น และรัฐบาลกลาง แต่ควรทะลุขึ้นถึงระดับรัฐ คือ ต้องให้ได้เป็นบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- 4.7 ภาคประชาชนจะต้องตระหนักไว้ว่า คนเป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ และพัฒนาได้สูงมาก ดังนั้น นอกจากจะพัฒนาด้านวิชาชีพแล้ว ต้องคำนึงถึงการพัฒนาร่างกาย คือกายใจให้สูงขึ้นได้ด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาใจ ถือว่า เป็นเรื่องยิ่งใหญ่และสำคัญที่สุด เพราะความเป็นมนุษย์นั้น อยู่ที่ใจมนุษย์เป็นสำคัญ

5. ข้อเสนอต่อคณะทำงานขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงสงขลา

- 5.1 ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ที่ได้วางแนวทางไว้แล้ว ให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องนำทาง สร้างองค์ความรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ และปฏิบัติและการปฏิบัติการ และสร้างนโยบาย ภายใต้หลักคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา โดยประสานทุกภาคส่วนในจังหวัดสงขลา ได้ก้าวเดินไปด้วยกันอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีโอกาสได้รับผลดี มีความสุขกายสุขใจด้วยกัน
- 5.2 การขับเคลื่อนในลำดับต่อไป เป็นการเชื่อมต่อกองโลก การพัฒนา การแก้ปัญหาชุมชน จังหวัด ที่มีทั้งข้อจำกัดและข้อโดดเด่น ให้หันมาก้าวเดินไปด้วยกัน คือ องค์กรภาครัฐ ราชการ ของจังหวัดทุกภาคส่วน องค์กรวิชาการ องค์กรธุรกิจ เอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และสื่อมวลชน ได้ประสานกาย ประสานใจ ประสานอุปกรณ์เครื่องมือเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ ความอยู่เย็นเป็นสุขของชาวสงขลา ภายใต้หลักคิดพระราชทานที่ว่า รู้ – รัก – สามัคคี และเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

บทบาทภาครัฐในการพัฒนาสังคมโดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นายอนันต์ ดิสรระ

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศได้รับทั้งโอกาสและมีข้อจำกัด การพัฒนาประเทศไม่ได้สร้างความเจริญและความสงบสุขเพียงด้านเดียว ยังนำความเสี่ยงภัยมาสู่สังคม และสร้างความไม่มั่นคงให้กับชีวิตผู้คนด้วย ซึ่งมักจะตกกับผู้มีอำนาจและคนชายขอบ การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภค และการผลักดันประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ล้วนทำให้สังคมไทยมีลักษณะซับซ้อนต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัยมากขึ้น โดยภัยคุกคามความมั่นคงของมนุษย์ในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น จะแตกต่างจากในอดีตเป็นอย่างมาก การแก้ไขและป้องกันปัญหาจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งต้องให้ความสนใจผู้ด้อยโอกาส และสร้างความรู้สึกร่วมในสังคมมากขึ้น

รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหา โดยยึด คน ครอบครัว และชุมชน เป็นศูนย์กลาง จึงใช้โอกาสในการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐ จัดตั้งกระทรวงที่เน้นภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ขึ้นมาใหม่คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมของคนและระบบภูมิคุ้มกัน ให้พร้อมรับมือกับปัญหาที่มากับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2545 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัว และชุมชน และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกำหนดแผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ.2548-2551 ดังนี้

ประการที่ 1 “วิสัยทัศน์” คือ เป็นองค์กรธรรมาภิบาล และกลไกระดับชาติในการสร้างความร่วมมือ เพื่อบูรณาการการพัฒนาสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต และคืนความเข้มแข็งสู่ชุมชน สร้างสังคมสมดุล บนพื้นฐานความรู้ที่นำไปสู่ความยั่งยืน

ประการที่ 2 “พันธกิจ” ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง ได้แก่ 1) เพิ่มประสิทธิภาพของการคุ้มครองทางสังคม 2) พัฒนาหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต และ 3) สร้างสถาบันครอบครัวและชุมชนเข้มแข็ง ซึ่ง ทั้ง 3 ประการ ดังกล่าว มุ่งไปสู่เป้าประสงค์ของการพัฒนา คือ “สังคมสันติสุขน่าอยู่และยั่งยืน”

ประการที่ 3 “ยุทธศาสตร์” และ “กลยุทธ์” ที่ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพันธกิจ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ กำหนดไว้ 5 ยุทธศาสตร์ รวม 12 กลยุทธ์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างกลไกการคุ้มครองทางสังคม มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) พัฒนาสารสนเทศและการสื่อสารคุ้มครองทางสังคม และ 2) พัฒนามาตรการและนโยบายคุ้มครองทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างหลักประกันให้เป็นโอกาส มี 3 กลยุทธ์ คือ 1) การขยายโอกาสให้ประชาชนกลุ่มเปราะบาง 2) การเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต และ 3) การเสริมสร้างหลักประกันในเวทีระดับประเทศ และนานาชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพความมั่นคงในการดำรงชีวิต มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) เสริมสร้างศักยภาพการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัย และ 2) พัฒนาผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาสังคมสมดุล มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาองค์กรชุมชน และ 2) ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองขององค์กรชุมชนในการพัฒนาสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปรับระบบบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพ ความทันสมัยและความโปร่งใสในการทำงาน มี 3

จดหมายข่าว : เครือข่ายการพัฒนาระบบการนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ ภาคใต้ ฉบับที่ 9

กลยุทธ์ คือ 1) สร้างองค์การการเรียนรู้ 2) ใช้ ICT เป็นกลไกขับเคลื่อน และ 3) เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส

กระบวนการที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ ไปสู่วิสัยทัศน์ ในส่วนที่เป็นแนวทางโครงการ กิจกรรม ตลอดจน มาตรการ ขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ได้กำหนดไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่ขอนำมากล่าว ณ ที่นี้ แต่ต้องการให้ทราบว่สาระสำคัญของ ยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ใช้ที่ดินทำกิน ผู้ที่ถูกกีดกันทางสังคม ในแง่การทารุณกรรม และความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เยาวชน ตลอดจนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมโยงโย สังคม ดังนั้น ยุทธศาสตร์ ทั้ง 5 จึงมุ่งไปสู่เป้าประสงค์ของการพัฒนา คือ “สังคมสันติสุขน่าอยู่และยั่งยืน” โดยคนไทยต้องพึ่งตนเองได้ จึงจะถือว่ามีความมั่นคงในชีวิต ซึ่งปัจจัยสำคัญของการพึ่งตนเองได้ คือ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน คือ การมีความรู้คู่คุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความภูมิใจสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ซึ่งจะส่งผลทำให้ชุมชน และสถาบันสังคมมีความเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเกื้อกูลกัน

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต่างๆของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงเป็นไปตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือ “เป็นการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนทางสายกลางและความไม่ประมาท” คำนี้ถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ “ไม่ให้ต้องประสบกับภาวะวิกฤตเมื่อได้รับผลกระทบใดๆจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และสอดคล้องกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำกรอบยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีแนวคิด 5 ประการ ได้แก่ การมุ่งพัฒนาสังคมสู่สังคมที่มีความสุขที่ยั่งยืน ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนา และมุ่งใช้ทุนที่มีอยู่แล้วในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด